

Hyväksytty palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 10.5.2022

Palveluvalikoimaneuvoston päätös

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen palveluvalikoimaneuvoston päätös oireettoman henkilön panoraamaröntgentutkimukseen pääsyn kriteereistä tulehduspesäkkeen löytämiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä, ennen leukojen alueen sädehoitoa tai ennen immunosuppressiivisen hoidon aloittamista

Palveluvalikoimaneuvosto päättää säteilylain (859/2018) 111.2 §:n nojalla:

Soveltamisala

Tätä päätöstä sovelletaan säteilylain 111.1 §:ssä tarkoitetun kirjallisen perustelun laatimiseen oireettomalle henkilölle infektiotoksuksen löytämiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä, ennen leukojen alueen sädehoitoa tai ennen immunosuppressiivisen hoidon aloittamista tehtävän panoraamaröntgentutkimuksen oikeutuksesta.

Päätös koskee terveydenhuoltolain (1326/2010) 1 §:ssä, Ahvenanmaan terveydenhuoltolain (landskapslag om hälso- och sjukvård) (2011:114) 1 §:ssä ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 1 §:ssä tarkoitettujen terveydenhuollon palvelujen yhteydessä tehtäviä tutkimuksia.

Tätä päätöstä ei sovelleta tutkimukseen, joka on osa seulonnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (339/2011) säädettyä seulontaohjelmaa tai lääketieteellisestä tutkimuksesta annetussa laissa (488/1999) säädettyä lääketieteellistä tutkimusohjelmaa.

Kriteerit

Panoraamaröntgentutkimus on oikeutettu infektiokokon löytämiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä, ennen leukojen alueen sädehoitoa tai ennen immunosuppressiivisen hoidon aloittamista ainoastaan, kun panoraamaröntgentutkimus on tarpeen osana hammaslääkärin tekemää suun terveydentilan arviota.

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2022 ja on voimassa toistaiseksi.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 2022

Puheenjohtaja   Sirkku Pikkujämsä

Erityisasiantuntija   Ritva Bly

Päätöksen saatavuus

[Tämä päätös perusteluineen ja valmistelumuistio](#) on julkaistu Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston kotisivuilla kriteerit

<https://palveluvalikoima.fi/panoraamarontgentutkimusten-kriteerit>

Liite Päätöksen perustelut

Liite

Päätöksen perustelut

Johdanto

Hampaiston ja leukojen alueen tulehdukset ovat yleisiä, ja ne saattavat aiheuttaa vakavia tulehduksia muuallakin elimistössä. Niiden hoitaminen on erityisen tärkeää tiettyjen sairauksien ja hoitojen yhteydessä. Osa hampaiston ja leukojen alueen tulehduksista on oireettomia eikä niitä voida havaita myöskään suun kliinisessä tutkimuksessa, minkä vuoksi Suomessa on käytäntönä täydentää kliinistä tutkimusta panoraamaröntgenkuvauksella (PTG-kuvauksella). Tätä oireettomille henkilöille tehtyä hampaiston ja leukojen alueen kuvantamisen oikeutusta ei ole aiemmin kansallisesti arvioitu.

Tausta

Joulukuussa 2018 voimaan tulleen säteilylain (859/2018) 111 §:n perusteella lääketieteellisen säteilyaltistuksen oikeutuksesta on laadittava kyseistä henkilöä koskeva erityinen kirjallinen perustelu silloin, kun oireettomaan henkilöön kohdistuva taudin varhaista toteamista varten tarvittava säteilyaltistus ei ole osa seulontaohjelmaa. Perustelun laatimisessa on noudatettava palveluvalikoimaneuvoston laatimia tutkimukseen pääsyn kriteerejä, mikä vaatimus koskee myös yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja terveydenhuollon palveluja. Säteilylaki on voimassa koko Suomessa Ahvenanmaa mukaan lukien. Säteilylailla täytäntöönpannaan säteilyturvallisuusdirektiiviä 2013/59/Euratom.

Hampaiston ja leukojen alueen infektioista osa on oireettomia eikä niitä havaita kliinisessä tutkimuksessa, mutta ne saattavat aiheuttaa ongelmia muualla elimistössä. Tämän vuoksi myös oireettomat infektiokokukset on tärkeää diagnosoida ja hoitaa. Hammasperäiset bakteerit voivat aiheuttaa vakavia tulehduksia, kuten syviä kaulan tulehduksia. Erityisesti

henkilöillä, joilla on heikentynyt immuunivaste, on suurempi riski saada vakava yleistulehdus.

Luunsyöjäsolujen toimintaa estävät (antiresorptiiviset) lääkkeet tai sädehoito voivat altistaa luukuoliolle (luun nekroosille), hammasperäisen tulehduksen tai aiemman luuhun kohdistuneen toimenpiteen vuoksi. Tällaista säteilyn aiheuttamaa luukuoliota (osteoradionekroosia) on vähän, mutta hoito on invasoivaa ja hankalaa. Syöpähoitojen seurauksena usein myös syljeneritys vähenee merkittävästi, mikä altistaa kariekselle sekä kiinnityskudossairauksille (parodontiitille).

Tavoitteet

Näiden kriteerien tarkoituksena on linjata panoraamaröntgentutkimuksen edellytyksiä. Nyt esitetyt kriteerit on laadittu tieteelliseen näyttöön perustuen oireettoman henkilön tulehduspesäkkeen löytämiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä, ennen leukojen alueen sädehoidon aloitusta ja ennen immunosuppressiivisen hoidon aloitusta.

Henkilöllä, jolla on antiresorptiivinen lääkitys, on riski saada osteonekroosi leukojen alueelle. Ulkoista sädehoitoa leukojen alueelle saaville voi aiheutua osteoradionekroosi. Lisäksi sädehoidon komplikaatioita ovat hampaiston voimakas kariotuminen ja parodontiitti, koska sädehoito vaurioittaa sylkirauhasia ja aiheuttaa ohimenevän mukosiitin. Immunosuppressiivista hoitoa saavalla henkilöllä on riski saada vakava tulehdus.

Hammaslääkärin tekemä kliininen tutkimus ja sitä täydentävä PTG-tutkimus tarvitaan leukojen alueella olevien tulehduspesäkkeiden havaitsemiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä sekä ennen leukojen alueen sädehoidon tai immunosuppressiivisen hoidon aloittamista.

Suun alueen tutkimus on tarpeen myös monessa muussa yhteydessä. Terveystieteiden tutkimuskeskus tarkastelee kuvantamisen tarvetta ja antaa tarvittaessa lisää kriteerejä.